

Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра аналітичної економіки та міжнародної економіки
Факультет економічний

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри аналітичної
економіки та міжнародної економіки
проф. Панчишин С.М.

“ 29 ” серпня 2023 р.

Робоча навчальна програма

Предмет	МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА
Спеціальність	076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Бакалавр
Група дисциплін	Нормативні
Факультет	Економічний
Форма навчання	Денна

Витяг з навчального плану

№ семестру	Кількість кредитів	К-сть годин	Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Залік	Іспит	СР
3	4	150	36	36	-	+	-	+	86

Уклав:

доцент кафедри
аналітичної економіки та міжнародної
економіки
Шегинський І. М.

Затверджено:

на засіданні кафедри
аналітичної економіки та міжнародної
економіки
протокол № 29 від серпня 2023 р.
_____ проф. Панчишин С. М.

I. Мета і завдання дисципліни

Мета курсу – формування теоретичних знань та практичних навиків проведення системного аналізу економічних процесів на міжнародному рівні для визначення й розв’язання управлінських проблем у національній економіці спричинених інтеграцією у світове господарство.

Завдання курсу: вивчення економічного змісту міжнародної економіки, умов, форм, методів, суб’єктів і рівнів міжнародної економічної діяльності, принципів і середовища її розвитку, практики здійснення і механізмів регулювання; набуття вмінь аналізувати й оцінювати світогосподарські явища і процеси у контексті національних інтересів України.

Предмет курсу: система мікро- та макроекономічних взаємовідносин, що виходять за національні межі у процесі міжнародної економічної діяльності.

Після завершення курсу студент має:

Знати

- як ухвалюють рішення економічні суб’єкти за умов відкритої економіки;
- як формуються ціни на міжнародних ринках товарів та послуг та які чинники на них впливають;
- як за допомогою міжнародного цінового механізму здійснюється розподіл ресурсів та вигід між країнами ;
- як втручання держави впливає на формування внутрішніх та зовнішніх цін і поведінку національних виробників й споживачів;
- як міжнародна мобільність факторів виробництва впливає на національну та світову економіку;
- як відбувається міжнародна економічна інтеграція та її наслідки для національного господарства.

Вміти

- використовувати інструментарій міжнародної економіки для аналізу різноманітних ситуацій, що виникають у світовій економіці.

- самостійно аналізувати динаміку міжнародних економічних показників та наслідки державного втручання у функціонування національних ринків;
 - прогнозувати поведінку економічних суб'єктів в коротко- та довгостроковому періоді в умовах відкритої економіки;
 - формулювати власні судження щодо доцільності реалізації тієї чи іншої стратегії (політики) з огляду на її вплив на вітчизняну фірму, домогосподарство, галузь чи національну економіку загалом;
- застосовувати математичне моделювання для оцінки ефективності зовнішньоекономічної політики країни.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

1. Міжнародна економіка у системі економічних наук.
2. Теорії міжнародної торгівлі.
3. Організація зовнішньоторговельної діяльності та аналіз міжнародної торгівлі країни.
4. Митні методи регулювання міжнародної торгівлі.
5. Немитні методи регулювання міжнародної торгівлі.
6. Міжнародне переміщення факторів виробництва.
7. Платіжний баланс.
8. Міжнародна економічна інтеграція.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН (СІТКА ГОДИН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

№	Тема	Кількість годин			
		Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота	Разом
1.	Міжнародна економіка у системі економічних наук.	4	4	8	16
2.	Теорії міжнародної торгівлі.	4	4	10	18
3.	Організація зовнішньоторговельної діяльності та аналіз міжнародної торгівлі країни.	4	4	8	16
4.	Митні методи регулювання міжнародної торгівлі.	4	4	12	20
5.	Немитні методи регулювання міжнародної торгівлі.	4	4	12	20
6.	Міжнародне переміщення факторів виробництва.	4	4	12	20
7.	Платіжний баланс.	4	4	12	20
8.	Міжнародна економічна інтеграція.	4	4	12	20
Разом		32	32	86	150

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Міжнародна економіка у системі економічних наук.

Міжнародна економіка як об'єкт наукового дослідження. Міжнародний поділ факторів виробництва. Міжнародний ринок і світове господарство.

Тема 2. Теорії міжнародної торгівлі.

Класичні теорії міжнародної торгівлі. Полеміка щодо неокласичних теорій та їх значення в міжнародній торгівлі. Дискусія відносно альтернативних теорій міжнародної торгівлі. Міжнародна торгівля та економічне зростання

Тема 3. Організація зовнішньоторговельної діяльності та аналіз міжнародної торгівлі країни.

Організація зовнішньоторговельних операцій. Міжнародна торгівля товарами. Особливості міжнародної торгівлі послугами.

Тема 4. Митні методи регулювання міжнародної торгівлі.

Види, знаряддя та полеміка щодо зовнішньоторговельної політики. Мито, його функції і види. Економічні наслідки запровадження мита. Специфічні випадки митної політики.

Тема 5. Немитні методи регулювання міжнародної торгівлі.

Кількісні обмеження в міжнародній торгівлі. Приховані методи регулювання торгово-економічної політики. Фінансові інструменти зовнішньоторгової політики. Некономічні методи регулювання міжнародної торгівлі.

Тема 6. Міжнародне переміщення факторів виробництва.

Міжнародне переміщення капіталу: закономірності, тенденції та актуальні питання державного регулювання. Міжнародна міграція робочої сили: соціально-економічні наслідки. Міжнародні науково-технічні відносини: економічні та правові аспекти.

Тема 7. Платіжний баланс.

Сутність платіжного балансу, джерела інформації та принципи складання. Структура та взаємозв'язок рахунків платіжного балансу. Критерії достатності резервних активів. Чинники, що впливають на рівновагу платіжного балансу. Теорії та методи зрівноваження платіжного балансу.

Тема 8. Міжнародна економічна інтеграція.

Становлення інтеграційних процесів у світовій економіці. Економічні ефекти регіональної інтеграції. Європейська економічна інтеграція: філософія, еволюція та формування сучасної парадигми.

4. Система оцінювання знань студентів з дисципліни “Міжнародна економіка”

Система оцінювання знань ґрунтується на врахуванні результатів поточного та семестрового контролю за 100-бальною шкалою, які розподілені порівно (по 50 балів) на кожен вид контролю.

1. *Результати поточного контролю* – бали за семінарські (практичні,) заняття. Поточний контроль передбачає оцінку рівня знань та активності

студентів під час обговорення питань семінарів за результатами виконання практичних занять, колоквиумів, завдань самостійної роботи, участь у студентських наукових конференціях, олімпіадах тощо, а також проведення модулів (з кількох взаємопов'язаних тем або усього курсу).

Під час поточного контролю викладач повинен застосовувати сучасні методи оцінювання знань студентів: усне опитування, письмове тестування, яке передбачає теоретичні питання творчого характеру та практичні завдання розрахункового характеру, розв'язування задач, кейсів, написання рефератів, есе тощо. *Упродовж семестру кожен студент повинен мати змогу отримати не менше трьох оцінок.* Знання студента оцінюють за чотирибальною шкалою: “відмінно” – 5, “добре” – 4, “задовільно” – 3, “незадовільно” – 2. Для точнішого оцінювання знань студентів можна виставляти також такі оцінки, як “2,5”, “3,5”, “4,5”. Інші системи оцінювання недопустимі. Після проведення практичного (семінарського) заняття викладач зобов'язаний оголосити студентам оцінки. ***Оцінка, виставлена під час семінарського заняття, не підлягає відпрацюванню на вищу оцінку.*** Це стосується як позитивних оцінок (“задовільно”, “добре”), так і “незадовільної” оцінки.

Усна відповідь на семінарі не передбачає можливості користування конспектом лекцій, підручником, навчальним посібником чи іншими допоміжними засобами, окрім плану семінарського заняття, запропонованого лектором. Черговість опитування студентів визначає викладач. Студент (студентка), який (яка) вважає, що те чи інше питання, передбачене планом практичного заняття, висвітлене з недостатньою повнотою або ж доповідач допустив принципові помилки, має можливість продемонструвати свої знання в межах доповнення. Якщо кількість та якість доповнень викладач вважатиме достатньою, студентіві може бути виставлена оцінка без додаткового опитування. У разі, якщо доповнення міститиме неточності, чи потягло за собою низку суміжних питань, викладач ставить студентіві додаткові запитання для отримання об'єктивного уявлення про його знання, після чого виставляє йому відповідну оцінку. Доповнення, які повторюють сказане іншими доповідачами чи виголошені з прямим використанням

допоміжних засобів (конспект, книга тощо) не враховують і оцінку за них не виставляють.

Упродовж семестру, викладач може проводити поточний письмовий контроль (самостійні та контрольні роботи) засвоєння студентом вивченого матеріалу. *Письмові роботи, які студент пропустив, повинні бути відпрацьовані у наперед узгоджений із викладачем час в іншому випадку їх оцінюють як незадовільні та виставляють оцінку «2».*

Студенту, який був присутній на семінарському (практичному) занятті, але **не виконав завдання** з цього заняття (задачі, творчі чи практичні завдання тощо), або зголосив про свою неготовність, чи за результатами відповіді **не виявив знань** отримує оцінку «незадовільно» і йому (їй) виставляють “2”.

У разі відсутності оцінок (балів) на практичних заняттях, студентів за поточний контроль виставляють “0” балів.

Результати поточного контролю визначають на підставі середнього балу за семінарські (практичні) заняття. Бали за практичні (семінарські) заняття за семестр визначають як добуток середнього арифметичного (з трьох і більше оцінок) та перевідного коефіцієнта – 10. Якщо середній бал за семестр менше 2,5 (або 26 балів), то перевідний коефіцієнт дорівнює нулеві і студентів виставляють 0 балів.

Заокруглення чисел за результатами поточного контролю допускається тільки щодо кінцевої суми балів, на основі яких виставляють залік чи екзаменаційну оцінку. Порядок заокруглення чисел (якщо такі будуть під час виведення середнього показника) – згідно з математичними правилами.

2. Семестровий контроль – іспит.

Іспит проводять у письмовій формі. Максимальна кількість балів, які можна набрати на іспиті – 50.

Екзаменаційний білет містить 2 теоретичні запитання (кожне з них оцінюється максимально у 15 балів) та задачу (максимальна кількість балів за її правильне розв’язання – 20).

Перелік екзаменаційних питань студентам доступний та розміщений на інтернет сторінці курсу. Типові задачі наведені у методичних рекомендаціях та планах практичних занять з курсу «Міжнародна економіка», що розміщені на сайті кафедри аналітичної економіки та міжнародної економіки, а також на інтернет сторінці курсу.

Кінцева (підсумкова) оцінка за іспит складається із суми балів за *семестр (поточний контроль) і за іспит з дотримання пропорції 50% / 50%*.

З метою приведення національної шкали оцінювання (оцінок, балів) під час проведення екзаменів до міжнародних стандартів потрібно використовувати таку шкалу відповідності:

Кількість балів		Оцінка за шкалою:		
		ECTS	національною	
			іспит	залік
90–100		<i>A</i> – відмінно	Відмінно	Зараховано
71–89	81–89	<i>B</i> – дуже добре	Добре	
	71–80	<i>C</i> – добре		
51–70	61–70	<i>D</i> – задовільно	Задовільно	
	51–60	<i>E</i> – достатньо		
25–50		<i>FX</i> – незадовільно з правом повторного складання	Незадовільно	Не зараховано
0–24		<i>F</i> – незадовільно за формою “К”		

Оцінку за талоном № 2 виставляють після відпрацювання заборгованості на додатковій сесії.

За талоном № К комісія у складі 3-ох осіб, серед яких має бути лектор та завідувач кафедри, виставляє оцінку за результатами співбесіди.

5. ПЕРЕЛІК ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ПИТАНЬ

1. Суть, чинники та види міжнародного поділу праці.
2. Становлення міжнародної економіки та її ознаки. Міжнародна макро- та мікроекономіка.

3. Форми та напрямки розвитку міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва, суб'єкти міжнародної економіки.
4. Групи країн у міжнародній економіці, критерії класифікації країн.
5. Основні регіони та форми розвитку міжнародної економічної інтеграції.
6. Україна у світовому економічному просторі.
7. Теорії міжнародної торгівлі: меркантилізм та неомеркантилізм.
8. Теорія абсолютних переваг А. Сміта та порівняльних переваг Д. Рікардо.
9. Теорія співвідношення факторів виробництва Гершера-Оліна. Парадокс Леонтьєва та його пояснення.
10. Теорія співвідношення факторів виробництва.
11. Теорії технологічного розриву та міжнародного життєвого циклу товару.
12. Теорія ефекту масштабу та перехресного попиту.
13. Теорія внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі та конкурентних переваг М. Портера.
14. Філософія міжнародної економіки. Роль держави у міжнародній торгівлі. Типи зовнішньоторговельної політики держав.
15. Торгові і неторгові товари: суть та відмінності. Мобільність факторів виробництва.
16. Міжнародний рух товарів, як ознака світового ринку. Графічне зображення рівноваги на світовому ринку.
17. Роль міжнародних економічних відносин у вирішенні глобальних економічних проблем світового господарства.
18. Класифікація інструментів зовнішньо-торговельної політики.
19. Показники обсягу, ефективності та інтенсивності міжнародної торгівлі
20. Показники умов торгівлі та способи їх обчислення.
21. Відносний попит на імпорт та відносна пропозиція експорту. Еластичність попиту на імпорт та пропозиції експорту.
22. Географічна та товарна структура міжнародної торгівлі.
23. Економічний зміст та класифікація послуг. Особливості міжнародної торгівлі послугами.

24. Міжнародна торгівля та економічне зростання.
25. Україна на світовому ринку товарів і послуг.
26. Види зовнішньоторговельних операцій
27. Умови міжнародної торгівлі Incoterms-2000 та 2010.
28. Зовнішньоторговельні документи та їх види.
29. Класифікація інструментів зовнішньоторговельної політики.
30. Мито, його функції та види. Ефективна ставка мита.
31. Економічні наслідки запровадження імпортного мита для малої країни.
Графічна модель.
32. Економічні наслідки запровадження імпортного мита для великої країни.
Графічна модель.
33. Економічні наслідки запровадження експортного мита для малої країни.
Графічна модель.
34. Аргументи на захист та проти мита.
35. Економічні наслідки запровадження імпортної квоти для малої країни.
Графічна модель.
36. Економічні наслідки запровадження експортної квоти для малої країни.
Графічна модель.
37. Порівняльний аналіз впливу імпортного мита та імпортної квоти на малу країну. Графічна модель.
38. Характеристика впливу інших кількісних нетарифних обмежень на економіку (ембарго, ліцензування, добровільні обмеження експорту).
39. Вплив на міжнародну торгівлю прихованих методів зовнішньоекономічної політики (технічні бар'єри, внутрішні податки та збори, державні закупівлі, вимоги про вміст місцевих компонентів).
40. Характеристика фінансових інструментів зовнішньоторговельної політики (субсидування, експортне кредитування, демпінг).
41. Характеристика валютно-кредитних інструментів регулювання міжнародної торгівлі.

42. Характеристика основних принципів міжнародного права та торгово-політичних режимів.
43. Зовнішня торгівля України.
44. Суть, чинники, форми і показники міжнародного руху капіталу.
45. Економічні наслідки міжнародного руху капіталу. Графічна модель.
46. Прямі та портфельні іноземні інвестиції.
47. ТНК та БНК, їх роль у міжнародному переміщенні капіталу.
48. Суть, функції та форми міжнародного кредитування.
49. Проблема зовнішньої заборгованості країн та шляхи її розв'язання. Паризький і Лондонський клуби кредиторів.
50. Стан іноземного інвестування в Україні.
51. Суть, показники та форми міжнародної трудової міграції.
52. Причини та сучасні особливості міжнародної трудової міграції.
53. Наслідки міжнародної трудової міграції для країн імміграції та еміграції. Графічна модель.
54. Міжнародне регулювання міграційних процесів.
55. Суть платіжного балансу та джерела інформації для його складання.
56. Методи зрівноваження платіжного балансу.
57. Теорії платіжного балансу.
58. Суть, передумови та чинники міжнародного науково-технологічного обміну.
59. Форми міжнародного науково-технологічного обміну.
60. Державне та міжнародне регулювання трансферу технологій.
61. Валюта та валютні курси: суть і різновиди. Вплив валютного курсу на міжнародну торгівлю.
62. Світова валютна система, її елементи та етапи становлення.
63. Роль міжнародних валютно-фінансових інституцій у міжнародній економіці. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями.
64. Суть, передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції.
65. Етапи та форми міжнародної економічної інтеграції. Економічні наслідки міжнародної інтеграції.

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

а) законодавчі та нормативно-правові документи:

1. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16. 04. 1991 р. (із змінами та доповненнями) // доступний з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.
2. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22. 12. 1998 р. (із змінами та доповненнями) // доступний з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14#Text>.
3. Закон України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 22. 12. 1998 р. (із змінами та доповненнями) // доступний з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-14#Text>.

б) основна література:

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка. – Кн. 1 / За ред. *С. Панчишина і П. Острове́рха*. К.: Знання, 2020. – 723 с.
2. *Козик В. В.* Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / *Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б.* – К.: Знання, 2011. – 470 с.
3. Міжнародна економіка [текст] : навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 384 с. – С. 123-146.
4. Krugman P. International Economics: Theory and Policy, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – In stock : Prentice Hall, – 2014. – 360 p.
5. Pugel, Thomas A. International Economics / Thomas A. Pugel. — Sixteenth edition. – New York: McGraw-Hill Education, 2016. – 766 p.